

A History of the Modern Middle East

تاریخ خاورمیانه مدرن (۱۵)
 ویلیام کیولند
 ترجمه: عسکر قهرمانپور

فتوحات اعراب و نخستین امپراطوری

پس از درگذشت حضرت محمد(ص) در سال ۶۳۲ میلادی، طبیعی بود که برخی قبایل و گروه‌ها دوباره به سنت‌های پیشین بازگردند و دعوت پیامبر را نپذیرند. اما در برابر این گرایش، یاران او در مکه و مدینه تصمیم گرفتند مسیر تازه را ادامه دهند. همین موضوع، مسأله‌ای حساس را پیش روی آنان گذاشت: چه کسی باید رهبری این امت را بر عهده بگیرد؟

گروهی از اصحاب که در هجرت همراه پیامبر بودند، ابوبکر را به عنوان اولین جانشین برگزیدند. این انتخاب، هرچند در نهایت از سوی برخی پذیرفته شد، اما بذر اختلافی را کاشت که در تاریخ اسلام تأثیرات عمیق و ماندگاری برجای گذاشت: اختلافی که پژواک آن تا قرون بعد نیزادامه یافت. ابوبکر (۶۳۲-۶۳۴ میلادی) به سادگی «خلیفه» نام گرفت؛ واژه‌ای که در انگلیسی به صورت caliph ترجمه شده است. این عنوان، از آن پس، به حاکم جامعه اسلامی اطلاق شد و نظامی که او پایه‌گذاریش بود، «خلافت» نام گرفت. پس از ابوبکر، سه جانشین دیگری پس از دیگری بر مسند خلافت نشستند: عمر (۶۳۴-۶۴۴)، عثمان (۶۴۴-۶۵۶) و امام علی(ع) (۶۵۶-۶۶۱). آنها در تاریخ اسلام به نام «خلفای راشدین» شناخته می‌شوند.

دوران خلفای راشدین در حافظه تاریخی مسلمانان، به‌عنوان دوره‌ای طلایی یاد می‌شود. خلیفه دوم، عمر بن خطاب، انرژی جنگ‌طلبی قبایل عرب را به جای نزاع‌های درونی، به سوی بیرون هدایت کرد. این تصمیم آغازگر موجی از فتوحات شد که امپراطوری اسلامی را در مدتی کوتاه از یک قدرت محلی به نیرویی جهانی بدل ساخت. در سال ۶۳۷ میلادی، ارتش مسلمانان در نبرد قادسیه سپاه نیرومند ساسانیان را شکست داد و با فتح تیسفون، پایتخت ایران، راه را برای پیشروی به سوی شرق تا مرزهای شبه‌قاره هند هموار کرد. در غرب، شهرهای بیزانس نیز یکی پس از دیگری شکست خورد؛ دمشق در ۶۳۵ میلادی سقوط کرد و تا ۶۴۱، مصر -مرکز سرزمینی سرشا را ثروت و محصول – به قلمرو مسلمانان پیوست.

اخبار

شیخ نعیم قاسم:

آمریکا میانجی بی‌طرفی نیست

دبیرکل حزب‌الله لبنان اعلام کرد: «آمریکا ادعا می‌کند که در لبنان برای حل این مشکل اقدام می‌کند، اما یک میانجی بی‌طرف نیست؛ بلکه حامی تجاوز و گسترش آن است.»

شیخ نعیم قاسم روز گذشته تأکید کرد: «هر زمان که سفر یک فرستاده آمریکایی اعلام می‌شود، حملات اسرائیل در بحبوحه فشارهای مداوم، افزایش می‌یابد. موضع ایالات‌متحده در مورد ۵ هزار مورد نقض حاکمیت لبنان چیست؟ برعکس، همیشه این حملات را توجیه کرده است. آیا دفاع ارتش لبنان از سرزمین و شهروندانش به یک جرم تبدیل شده است؟ موضع آمریکا در قبال کشتار غیرنظامیان توسط دشمن و تخریب‌های جاری چیست ؟»

دبیرکل حزب‌الله لبنان افزود: «موضع آمریکا در قبال ترور یک مقام دولتی و دیگر شهدای غیرنظامی توسط دشمن بدون هیچ توجیهی چیست؟ اعراب، موضع ما را در قبال مقاومت و پایداری تغییر نخواهد داد. ما طرفدار تسلییم و شکست نیستیم و آن را نخواهیم پذیرفت. اسرائیل می‌تواند اشغال کند، اما قادر به ادامه اشغال سرزمین ما نخواهد بود. وی خطاب به لبنان‌ها گفت: «ما درخواست حمایت نداریم، بلکه می‌خواهیم از پشت به ما خنجر نزنند و منافع اسرائیل تأمین نشود. دولت در درجه اول مسئول حاکمیت است. موضع رئیس‌جمهوری در دستور دادن به ارتش برای مقابله با تهاجم اسرائیل، موضع مسئولانه‌ای است و این چیزی است که باید برآن بنا شود. این مواضع باید با وحدت تقویت شود و ما از دولت می‌خواهیم طری را برای حمایت از ارتش بررسی کند تا بتواند با دشمن مقابله کند.» دبیرکل حزب‌الله تصریح کرد: «مقاومت قدرت لبنان است که باید حفظ شود.»

هاآرتس اذعان کرد

بیش از ۱۰ هزار کشته و زخمی در ارتش اسرائیل در طول جنگ غزه

با وجود بیش از ۱۰ هزار کشته و زخمی در ارتش اسرائیل در طول جنگ غزه، روزنامه عبری هاآرتس گزارش داد که «بنیامین نتانیاهو»، نخست‌وزیر و «یسرائیل کانس»، وزیر جنگ همچنان به حریدی‌ها (یهودیان ارتدکس افراطی) اجازه می‌دهند از خدمت سربازی فرار کنند.

هاآرتس در بحبوحه افشای بیش از ۱۰ هزار کشته و زخمی در ارتش اسرائیل در طول جنگ علیه نوار غزه، بنیامین نتانیاهو و یسرائیل کانس را به اجازه دادن به حریدی‌ها برای قرار از خدمت سربازی متهم کرد. این روزنامه اسرائیلی در این زمینه به «جلسه‌استماع نامیدکننده‌ای» که روز چهارشنبه در دیوان عالی در مورد داد‌خواست‌های ارائه‌شده توسط جنبش دولت باکیفیت و سایر سازمان‌ها برگزار شد، اشاره کرد که از دولت می‌خواهند فوراً برای اعزام ده‌ها هزار دانشجوی یشیوا به خدمت سربازی اجباری را انجام دهد.

این روزنامه اشاره کرد که نتانیاهو و دولت‌ش از زمان تأسیس اسرائیل، بارها نیروهای وظیفه ذخیره را به سطوح بی‌سابقه‌ای افزایش داده‌اند.

تحلیلگران از عقب‌نشینی ترامپ و امتیازگیری شی جین‌پینگ در مذاکرات کره جنوبی خبر می‌دهند

آتش‌بس موقت تعرفه‌ای واشنگتن و پکن

جین و ایالات متحده بر سر آتش‌بس یک ساله در جنگ تجاری خود توافق کرده‌اند، اما این اساساً به معنای یک توافق ظاهری بین ترامپ و شی است نه یک توافق واقعی. این دو رهبر روز پنجشنبه در یوسان کره جنوبی، دیدار کردند و ترامپ از تهدید دو هفته پیش خود مبنی بر افزایش ۱۰۰ درصدی تعرفه‌ها عقب‌نشینی کرد و در عوض میانگین تعرفه‌ها را از ۵۷ به ۴۷ درصد کاهش داد. در عوض، پکن موافقت کرده است که یک بار دیگر سویای ایالات متحده را خریداری کند و از اعمال کنترل‌های بیشترروی عناصر کمیاب به مدت یک سال خودداری کند. هر دو طرف از تبادل تلافی‌جویانه بر سر هزینه‌های بندری که می‌توانست ترافیک دریایی جهانی را کاهش دهد، عقب‌نشینی کرده‌اند. طبق اعتراف خود ترامپ، حتی در مورد تایوان نیز یحیی نشد.

گزارش

دو هفته پیش خود مبنی بر افزایش ۱۰۰ درصدی تعرفه‌ها عقب‌نشینی کرد و در عوض میانگین تعرفه‌ها را از ۵۷ به ۴۷ درصد کاهش داد. در عوض، پکن موافقت کرده است که یک بار دیگر سویای ایالات متحده را خریداری کند و از اعمال کنترل‌های بیشترروی عناصر کمیاب به مدت یک سال خودداری کند. هر دو طرف از تبادل تلافی‌جویانه بر سر هزینه‌های بندری که می‌توانست ترافیک دریایی جهانی را کاهش دهد، عقب‌نشینی کرده‌اند. طبق اعتراف خود ترامپ، حتی در مورد تایوان نیز یحیی نشد. مقامات و تحلیلگران می‌گویند این اقدام ظاهراً یکی از اولین امتیازاتی است که ایالات متحده در مورد کنترل‌های فناوری مرتبط با امنیت ملی به عنوان بخشی از مذاکرات تجاری داده است. آنها آن را یک پیشرفت بالقوه برای طرف چینی می‌دانند که مدت‌هاست برای مذاکره با ایالات متحده در مورد این نوع اقدامات که به عنوان کنترل صادرات شناخته می‌شوند، تلاش می‌کند. به گفته برت فترلی، مدیر ارشد گروه مشاوره آسیا و مشاور سابق امنیت ملی بن ساس، سناتور سابق جمهوری‌خواه، پکن در این اجلاس در هدف بلندمدت خود برای پیوند دادن کنترل‌های صادراتی متمرکز بر امنیت ملی به مذاکرات تجاری گسترده‌تر موفق بوده است. در واقع رقابت فناوری اکنون رابطه ایالات متحده و چین را تعریف می‌کند و در این مرحله شی امتیازات کلیدی از ایالات متحده گرفت.

اگرچه به نظر برخی، روابط بین آمریکا و چین در یک ثبات قرار گرفته است اما برخی از تحلیلگران معتقدند با توجه به تسلط چین بر مواد معدنی حیاتی، دولت ترامپ ممکن است چاره‌ای جز کاهش کنترل‌های فناوری ایالات متحده نداشته باشد. دسامبر گذشته پکن اولین محدودیت‌های خود را بر صادرات مواد معدنی کمیاب اعمال کرد که در ماه آوریل و دوباره در ماه اکتبر در پاسخ به جنگ تجاری ترامپ گسترش یافت. چین بر استخراج

به گزارش نیویورک تایمز، پکن در مذاکرات تجاری خود پیروزی بزرگی به دست آورده است، چرا که ایالات متحده را وادار به لغو یک اقدام امنیت ملی کرده که تا پیش از این مطرح نبود. به جای پیشبرد روابط ایالات متحده و چین، به نظر می‌رسد امتیازاتی که ترامپ و شی جین پینگ در دیدار خود در کره جنوبی در روز چهارشنبه بر سر آن توافق کردند، تا حد زیادی زمان را به عقب برگردانده و به شرایط آتش‌بس قبلی بازگشته‌اند.

ترامپ موافقت کرد که برخی از تعرفه‌های خود را لغو کند و هزینه‌های جدید را بر کشتی‌های چینی متوقف کند. چین نیز اعلام کرد که اجرای محدودیت‌های عناصر خاکی کمیاب که در ماه اکتبر اعمال شده بود را به حالت تعلیق در می‌آورد و به خرید سویا از ایالات متحده با می‌گردد، علاوه بر این، ترامپ وعده جدیدتری برای سرکوب

اما یکی از عقب‌نشینی‌های ایالات متحده در سابقه‌ای که ایجاد کرد، قابل توجه‌تر است. دولت ترامپ موافقت کرد که به مدت یک سال قانونی را معلق کند که قرار بود تعداد شرکت‌های چینی را برای دسترسی به فناوری‌های پیشرفته محدود کند. این قانون که تنها چهار هفته پیش صادر شده بود هدفش افزایش لیست سپاه تجاری شرکت‌های خارجی بود که دسترسی آنها به فناوری‌های پیشرفته تهدیدی برای امنیت ملی آمریکا محسوب می‌شد.

چگونه الفاشر به یک جنگ تمام عیار نیروهای داخلی تبدیل شد؟

رد پای خارجی‌ها در بحران سودان

آفریقا

سودان که از یکشنبه هفته گذشته درگیر یک جنگ داخلی تمام عیار توسط نیروهای پشتیبان در الفاشر شده است، در یکی از بحرانی‌ترین دوران سیاسی خود به سر می‌برد. جنگ میان دو گروه که انقلاب سودان را هدایت کردند، منجر به کشته شدن هزاران نفر در این کشور شد. الفاشر، پایتخت ایالت دارفور شمالی، پس از عقب‌نشینی ارتش سودان به دست نیروهای پشتیبانی سریع (RSF) به رهبری محمد حمدان دقلو، مورد حمایت امارات افتاده است. سازمان ملل متحد این اشغال و کشتارهای جمعی، اعدام‌های خودسرانه و جست‌وجوهای خانه‌به‌خانه برای شکار غیرنظامیان را محکوم کرده و وضعیت را «جهنمی تاریک» توصیف می‌کند. تاکنون بیش از ۶۵۲ هزار نفر در داخل کشور آواره شده‌اند و کمبود مواد غذایی و دارویی نگرانی کارگران امدادی را افزایش داده است. بارماندگان گزارش داده‌اند که حملات و گلوله‌باران‌ها موجب کشته و معلول شدن اعضای خانواده‌هایشان شده است. ۱۸ ماه پیش از عقب‌نشینی ارتش سودان از شهر، محاصره نیروهای پشتیبانی سریع (RSF) صدها هزار نفر را بدون غذا یا مایحتاج ضروری در داخل شهر گرفتار کرده بود. بیش از ۳۶ هزار نفر از روز شنبه، عمدتاً با پای پیاده، به طوبه، شهری در حدود ۷۰ کیلومتری (۴۳ مایلی) غرب الفاشر که در حال حاضر تقریباً ۶۵۰ هزار آواره را در خود جای داده است. سقوط الفاشر به دست نیروهای پشتیبانی سریع می‌تواند آغازگر تجزیه دیگری در سودان، بیش از یک دهه پس از ایجاد سودان جنوبی باشد. آخرین جنگ در آوریل ۲۰۲۳ آغاز شد، زمانی که تنش بین ارتش و نیروهای پشتیبانی سریع (RSF) به درگیری در پایتخت، خارطوم، منجر شد. درگیری‌های پس از آن ده‌ها هزار نفر را کشته و بیش از ۱۲ میلیون نفر را آواره کرده است. نیروی‌های پشتیبانی سریع، در حملاتی وحشیانه، بسیاری از مردم را شکنجه و اعدام کرده‌اند. الحارث ادریس الحارث محمد، سفیر سودان در سازمان ملل، به شورای امنیت گفت:

و فرآوری مواد معدنی کمیاب و آهن‌رباهای ساخته شده از آنها که در باتری‌ها و موتورها رایج هستند، تسلط دارد. محدودیت‌های چین زنجیره‌های تأمین سازندگان جهانی خودرو، هواپیما، مهمات و نیمه‌هادی‌ها را تهدید کرد و برخی از شرکت‌ها مجبور به توقف خطوط تولید شدند.

دیپلماسی چین در آپک

در اجلاس آسیا-اقیانوسیه که بلافاصله پس از این دیدار برگزار شد، شی جین‌پینگ از فرصت غیبت ترامپ استفاده کرد تا نقش رهبری منطقه‌ای چین را برجسته کند. در اجلاس آسیا و اقیانوسیه که یک روز بعد از دیدار شی و ترامپ برگزار شد، شی عملاً وزننه ژئوپلیتیکی در این اجلاس اقتصادی بود، در واقع با خروج ترامپ از کره جنوبی، شی تنها رهبر ابرقدرت در اجلاس همکاری اقتصادی آسیا-اقیانوسیه در شهر گوانگجو بود. این فرصتی بود تا چین خود را به عنوان دومین اقتصاد بزرگ جهان در حضور رهبران ژاپن، کانادا، استرالیا و میزبان، کره جنوبی، معرفی کند و کشورها را تشویق به تقویت زنجیره‌های تأمین صنعتی منطقه‌ای نماید. او از کشورها خواست در برابر «قلدری یک جانبه» مقاومت کنند و به‌طور غیرمستقیم از آنها خواست از پیوستن به کمپین کاهش وابستگی به چین که آمریکا دنبال می‌کند، خودداری کنند.

در عین حال، چین با تکیه بر طرح

کمربند و جاده و توافق‌های تجاری آسیایی می‌کوشد نفوذ خود را در منطقه تثبیت کند. با این حال رفتار دوگانه پکن، از یک سو دعوت به همکاری و از سوی دیگر تهدید به کنترل صادرات مواد معدنی حیاتی، باعث احتیاط و دوگانگی در واکنش کشورهای منطقه شده است. این درخواست برای همبستگی تا حدودی تحت تأثیر اقدامات اخیر چین قرار گرفت. در اوایل این ماه، چین پیشنهاد کنترل‌های صادراتی جدید و گسترده‌ای را روی مواد فوق‌العاده‌ای نسبت به سایر کشورها می‌داد. چین حدود ۹۰ درصد از عرضه

ارزیابی واقع‌بینانه و محدودیت‌های توافق

جزئیات این توافق همچنان مبهم و برگشت‌پذیر است. در حالی که ترامپ ادعاهای بزرگ‌تری مانند موافقت پکن با خرید تجهیزات کشاورزی و گاز و نفت آلaska را مطرح کرد، اظهارات چینی‌ها بسیار محتاطانه‌تر بوده است. این آتش‌بس فاقد جزئیات و ضمانت اجرایی است و بیشتر یک توافق سیاسی و نمادین میان دو رهبر محسوب می‌شود تا توافق اقتصادی رسمی. واشنگتن فعلاً به حسن نیت چین دل‌بسته است، ویژه در حوزه مواد معدنی کمیاب که چین برآن انحصار دارد. این توافق بیشتر یک عقب‌نشینی موقت از لبه بحران است تا حل‌وفصل اختلافات ساختاری؛ همان‌طور که در دوره‌های پیشین نیز دیده شد، موازنه به وجود آمده هرچظه ممکن است با یک اقدام یا تهدید جدید از هم بپاشد. به‌طور کلی، این تحولات نشان می‌دهد قدرت مانور پکن در حال افزایش و توان برنامه‌ریزی راهبردی واشنگتن در حال کاهش است؛ مسیری که احتمالاً رقابت فناوری و امنیتی دو کشور را به شکل عمیق‌تری تعریف خواهد کرد.

بودجه عظیم اختصاص یافته به امنیت، به بزرگ‌ترین انقلاب تاریخ سودان منجر شد.

اعتراضات همزمان در سراسر کشور و پایتخت ادامه یافت. بشیر حاضر به کناره‌گیری نشد اما در آوریل ۲۰۱۹، برهان و حمیدتی با کودتا او را برکنار کردند. مردم برکناری بشیر را جشن گرفتند اما به این دو فرمانده اعتماد نداشتند. پس از سقوط بشیر، برهان و حمیدتی کنترل کشور را در شورای انتقالی به دست گرفتند. ابتدا عبدالله حمدوک به نخست‌وزیری رسید اما پس از مداخله نظامی و فشار فرماندهان، در ژانویه ۲۰۲۲ استعفا کرد. برهان به رهبر عملی کشور و حمیدتی به معاون او تبدیل شد. اختلاف اصلی میان این دو فرمانده بر سر ادغام RSF در ارتش و مدت زمان این گسترده، هزاران غیرنظامی را قتل‌عام و ده‌ها هزار نفر را آواره کرد. محمد حمدان دقلو، رهبر جنجودها، بعدها به فرمانده RSF و یکی از محوهای بحران کنونی تبدیل شد. بشیر با اعطای قدرت مالی و نظامی به RSF وفاداری او را تضمین کرد و کنترل معادن طلا و قاجاق سلاح را به او سپرد.

سال ۲۰۱۱، با استقلال سودان جنوبی، منابع نفتی از دست بشیر خارج و اقتصاد کشور دچار مشکل شد. در ۲۰۱۳، RSF به عنوان نیروی موازی نظامی رسماً معرفی و هدف اصلی آن حفاظت از بشیر اعلام شد. همزمان ارتش در صنایع اساسی کشور نفوذ داشت و این توزیع قدرت، شکاف اقتصادی و اجتماعی را تشدید کرد. اعتراضات ۲۰۱۸، ناشی از شرایط اقتصادی و فرماندهان و شکست انتقال دموکراتیک است.

عوامل شعله‌ور شدن دوباره جنگ داخلی

سیاسی، تبعیض علیه قبایل غیرعرب و محرومیت اقتصادی باعث شورش شد و بشیر برای سرکوب از نیروهای جنجوبید و بعدها RSF استفاده کرد. این نیروها با خشونت بی‌رحمانه غیرنظامیان را سرکوب کردند و حمیدتی با ثروت و قدرت خود، نفوذ گسترده‌ای پیدا کرد. اشغال الفاشر پایتخت سودان جنوبی، نتیجه سال‌ها اختلاف و رقابت میان دو فرمانده نظامی است که زمانی متحد بودند. وضعیت کنونی سودان، ترکیبی از بحران انسانی، رقابت سیاسی و تاریخی طولانی کودتاهاست. سازمان ملل این جنگ را بدترین بحران انسانی جهان توصیف کرده و سازمان ملل گزارش داده که بدون توقف خشونت‌ها و تأمین امنیت غیرنظامیان، شرایط فاجعه‌نازتر خواهد شد.

درگیری میان برهان و حمتی از آوریل ۲۰۲۳ آغاز شد. نیروهای واکنش سریع، با حمایت امارات، اسرائیل، حملات گسترده‌ای علیه غیرنظامیان انجام داده و کنترل دارفور را به دست گرفته‌اند. اشغال الفاشر نمونه‌ای از نقض گسترده حقوق بشر و ادامه روند «پاکسازی قومی» است. سازمان ملل هشدار داده که هیچ گذرگاه امنی برای غیرنظامیان وجود ندارد و وضعیت این شهر بدست وخیم است. ریشه‌های تاریخی این بحران به ساختار نظامی و سیاسی سودان بازمی‌گردد. بشیر و پیش از او فرماندهان دیگر، برای حفظ قدرت، همواره با کودتا و ایجاد نیروهای مسلح موازی، کنترل کشور را در دست داشتند. در دارفور، نبود نماینده

